

Vlaanderen en Nederland

Redactioneel Boekman 67

Anita Twaalfhoven

In een periode waarin mondialisering en multiculturaliteit de toon zetten, lijkt een grens die dwars door één taalgebied loopt niet scherp te trekken. In zijn boek *Mijn Nederland* mijmert Geert van Istendael dan ook: ‘Stel dat we één land waren gebleven...’, en voor zijn geestesoog verschijnt een bloeiende Europese staat van zeventwintig miljoen inwoners met Brussel als bruisende hoofdstad.

Het liep anders. In het jaar 1830 brak in Brussel een anti-Nederlands straatoproer uit naar aanleiding van de opera *De Stomme van Portici*, een verhaal over liefde en klassenstrijd. De smeulende onvrede over het Nederlandse gezag van koning Willem I komt in volle hevigheid tot explosie, met rellen die zich over het hele land verspreiden. Na een korte strijd blaast het Nederlandse leger de aftocht, waarna op 4 oktober 1830 het Voorlopig Bewind de onafhankelijkheid uitroept.

Sindsdien zijn Nederland en Vlaanderen van elkaar gescheiden. Maar in de plaats van het huwelijk is zeker op het gebied van de kunsten een levendige latrelatie ontstaan, met afspraken die zijn vastgelegd in het Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond in Amsterdam hoopt deze *Boekman* over Vlaanderen en Nederland de oude liefde nieuw leven in te blazen.

Al is ‘vijgen na Pasen’ een andere zegswijze voor ‘mosterd na de maaltijd’, we spreken nog steeds dezelfde taal, en Hugo Claus is in Nederland net zo bekend als de onlangs overleden Gerard Reve in Vlaanderen. Als het om de kunsten gaat, is er een druk grensverkeer tussen beide buurlanden. Wie in vogelvlucht het Nederlandstalige theaterlandschap overziet, zou zelfs kunnen denken dat er helemaal geen Vlaams-Nederlandse grens bestaat, schrijft Pieter Bots in deze *Boekman*. Een sprekend voorbeeld is het meerjarige samenwerkingsverband tussen de Vlaming Ivo van Hove, artistiek leider in Nederland van Toneelgroep Amsterdam, en de Nederlander Johan Simons, artistiek leider in Vlaanderen van het NTGent. De voorstelling *Opening Night* beet dit voorjaar met een lovende pers het spits af.

Er is nog veel meer gaande, schrijft Inez Boogaarts in haar inleidend artikel over de *ins* en *outs* van de samenwerking. ‘Culturele organisaties, kunstencentra en individuele kunstenaars werken op alle mogelijke terreinen tijdelijk of langdurig samen en uit een recente inventarisatie door de Brakke Grond blijkt dat er nog veel meer wordt samengewerkt dan algemeen werd aangenomen.’ Naast bekende terreinen als literatuur, theater en erfgoed, slaat men de handen ineen op het vlak van de

dans, muziek, architectuur, beeldende kunst, vormgeving, mode, nieuwe media en ‘urban en underground’. En sinds 2004 is er in Brussel het Vlaams-Nederlands Huis deBuren, als antwoord op de Brakke Grond in Amsterdam.

Relationele problemen zijn er ook. Zo plaatst Harold Polis in deze *Boekman* onder de titel ‘Het wederzijds huwelijksbedrog’ vraagtekens bij een gezamenlijk letterenbeleid. ‘We lezen elkaars kranten niet, bekijken elkaars programma’s niet’, schrijft hij. François Stienen signaleert verschillende filmculturen, waarbij succesvolle Nederlandse publieksfilms als *Het Schnitzelparadijs* in Vlaanderen niet aanslaan. Omgekeerd blijven bij de Vlaamse hit *De zaak Alzheimer*, met Jan Decleir als aftakelende huurmoordenaar in de hoofdrol, de filmzalen aan de andere kant van de grens leeg. Sandra Jongenelen schetst de gulheid van de Vlaamse kunst koper, terwijl zijn Nederlandse evenknie de hand stevig op de knip houdt.

Als het gaat om cultuurbeleid springen de verschillen nog sterker in het oog. In tegenstelling tot bij de noorderburen, is in Vlaanderen de verwevenheid tussen overheid en cultuur vrij groot. ‘Wat leert ons de praktijk als we de Nederlandse Cultuurnota en het Vlaams Kunstendecreet met elkaar vergelijken en toetsen aan Thorbeckes beginsel?’, vraagt Annick Schramme zich af. Kunnen beide landen in dat opzicht iets van elkaar opsteken? In Nederland liggen de procedures en systemen vast en is alles beheersbaar, maar het discours over de kern van de zaak – namelijk wat de rol van de overheid zou moeten zijn inzake cultuur – blijft vaak achterwege. In Vlaanderen is de reflectie over ‘het cultureel regiem’ wel groter, maar met het Kunstendecreet gaat men de richting uit van Nederland door een verdere professionalisering en systematisering van het beleid.

‘Naar verluidt had de Vlaam vroeger een minderwaardigheidscomplex ten opzichte van den Ollander’, schrijft Harold Polis met enige

scepsis. Inmiddels lijkt de situatie omgedraaid. ‘Waarom lijdt Nederland toch aan een collectief minderwaardigheidscomplex zo gauw het op de Vlamingen aankomt?’, vraagt Marja Pruis zich in deze *Boekman* juist af. ‘Zoals ze prátén, zo erudiet, zo onderlegd; zoals ze lézen, zo veel en zo goed en zo klassiek; en dan, boven dit alles uit, zoals ze schrijven!’ Deze *Boekman* is er vol van.

Met dank aan de leden van de gastredactie: Inez Boogaarts, Franky Devos, Luc Devoldere en Leen Laconte